

KOMPOZİSYON KURALLARI

- Kompozisyon, herhangi **bir düşünceyi** hem **şekil** hem de **içerik** olarak **belli bir plan dâhilinde yazılı** olarak **anlatmaktır**.
- **İyi bir kompozisyon** hem **şekil** hem de **içerik açısından doğru** olmalıdır. Bunun için de kompozisyon yazarken “sayfa düzenine, yazım kurallarına, noktalama işaretlerine, kompozisyonun bölümlerine” dikkat edilmelidir.

1) SAYFA DÜZENİ

- **İyi bir kompozisyon** yazmak için **sayfa düzenine** dikkat edilmelidir. **Sayfa düzeninde uyulması gereken kurallar** aşağıda verilmiştir.
1. Kompozisyon, **temiz bir A4 kağıdına** yazılmalıdır.
 2. **Satırlar**, mümkün olduğunca **düzgün yazılmalı; yamuk yumuk olmamalıdır.**
 3. Sayfanın “**üst, alt, sağ, sol**” köşelerinden **boşluklar** bırakılmalıdır.
Üst köşe : 3 cm
Alt köşe : 2,5 cm
Sol köşe : 3 cm
Sağ köşe : 1,5 cm
 4. Kompozisyon yazarken **renkli kalem kullanılmamalıdır.** (Başlık da dahil.)
 5. Kompozisyon yazarken “**giriş, gelişme, sonuç**” bölümlerine **başlarken mutlaka satır başı** yapılmalıdır.

2) YAZIM VE NOKTALAMA İŞARETLERİ

- **İyi bir kompozisyonda** yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat edilmelidir.

3) KOMPOZİSYONUN BÖLÜMLERİ

- Kompozisyon “başlık, giriş, gelişme, sonuç” olmak üzere dört bölümden oluşur.

Başlık

- Başlık anlatılan konuyu en iyi şekilde anlatmalıdır.
- Başlık bir veya birkaç kelimeden oluşmalı, çok uzun olmamalıdır.
- Başlık çarpıcı, merak uyandırıcı olmalıdır; renkli kalemle yazılmamalıdır.
- Başlık tamamen büyük harflerle, sayfa ortalanarak yazılmalıdır.
- Başlık; kelime (ORMANLAR, KİTAPLAR, DOĞA, SAĞLIK...), birbirine bağlı kelimeler (DOĞA VE İNSAN, KİTAP VE ÇOCUK...) veya kelime grupları (ORMANLARIN FAYDALARI, SAĞLIKLI GELECEK) şeklinde olur.

ÖNEMLİ BİLGİ: Başlığı giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini yazdıktan sonra yani en sonda yazman daha uygundur. Başlığı en başında yazarsan yazacaklarını sınırlandırmış olursun.

Giriş Bölümü (Serim Bölümü)

- Konunun hissettirildiği bölümdür.
- Bu bölümde konuya dair tanım, açıklama cümlesi ve konuyla ilgili çarpıcı bir soru cümlesi yer alabilir. (Soru cümlesi kullanmak zorunda değilsin ancak giriş bölümünde kullandığın soru cümlesi sonraki bölümde daha rahat yazmanı sağlayacaktır.)
- Giriş bölümünde örneklere, ayrıntılara yer verilmez.
- Giriş bölümü çok uzun olmaz. 3- 4 satırdan oluşur. (Tek cümle ile de giriş cümlesi olmaz.)

Gelişme Bölümü (Düğüm Bölümü)

- Kompozisyonun en uzun bölümüdür.
- Ayrıntılar, örnekler, atasözleri, özdeyişler bu bölümde kullanılır.
- Bu bölümde amaç-sonuç, neden-sonuç cümleleri, karşılaştırma ve benzetme cümleleri, kullanılarak yazı zenginleştirilir.
- Birden fazla yardımcı düşünce varsa gelişme bölümü birden fazla paragraftan oluşabilir.

Sonuç Bölümü (Çözüm Bölümü)

- Giriş ve gelişme bölümlerinin bir sonuca bağlandığı bölümdür.
- Bu bölüm “sonuç olarak, özetle, kısaca, demek ki” gibi özetleyici ifadelerle başlayabilir.
- Ana fikir bu bölümde vurgulanır.
- Bu bölümde çarpıcı bir tavsiye cümlesiyle anlatılanlar sonuca bağlanır.
- Sonuç bölümü de giriş bölümü gibi çok uzun olmaz, üç dört satırdan oluşur.

ÖNEMLİ BİLGİ: Olay yazılarında (hikâye, roman, masal, fabl...) giriş bölümü, serim; gelişme bölümü, düğüm; sonuç bölümü, çözüm diye adlandırılır.

HATIRLATMA: Giriş, gelişme, sonuç bölümlerine başlarken mutlaka satır başı yapılmalıdır.

KOMPOZİSYON YAZARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KURALLAR

- ✓ Kompozisyon hem **şekil** hem **içerik** olarak **doğru** olmalıdır.
- ✓ Yazacağımız kompozisyon belirli bir **konu** ve **ana fikir** etrafında **planlanmalıdır**. (Ben bu yazımda **neye değineceğim, neyi vurgulayacağım?**)
- ✓ Kompozisyonu oluşturan **her bir cümle bir önceki cümleyi desteklemelidir, cümleler birbirinden kopuk olmamalıdır. (ÇOK ÖNEMLİ!)**
- ✓ Kompozisyona başlamadan evvel **zihninizden, yazacaklarımızın planı** oluşturulmalıdır.(Giriş bölümünde kullanacağın tanım, açıklama cümlesini; gelişme bölümünde kullanacağın örnekleri, atasözlerini, amaç – sonuç, neden sonuç, karşılaştırma ve benzetme cümlelerini; sonuç bölümünde kullanacağın cümleleri yazıya dökmeden zihninden planlamalısın.)
- ✓ Kompozisyonda **aynı kelime sürekli kullanılmamalıdır.**
- ✓ Kompozisyonumuzda, **amaç –sonuç, neden – sonuç, karşılaştırma, benzetme cümleleri** kullanmalıyız.
- ✓ Kompozisyonda kullanılan **cümleler açık ve anlaşılır** olmalıdır.
- ✓ Kompozisyon **çok kısa olmamalı** (Giriş bölümü, 3-4 satır, gelişme bölümü 8- 10 satır, sonuç bölümü 3-4 satır olmalıdır).
- ✓ **Önceden belirli bir konu verilmişse** yazacağın kompozisyon mutlaka **verilen konuyla ilgili** olmalıdır.

ÖNERİ: Başarılı bir kompozisyon yazmak için **sık sık yazmalısın**. Kötü de olsa sürekli yazmak seni geliştirecektir. Özellikle **düzenli şekilde günlük** tutan öğrencilerin yazılı anlatımı iyidir. Türkçede tam anlamıyla başarılı olmak için de yazılı anlatım çok önemlidir.

ÖRNEK 1

KONU : Bağımlılığın zararları, bağımlılıktan korunma yolları

SAĞLIKLI NESİL, SAĞLIKLI TOPLUM

Bağımlılık; kişileri hem fiziksel hem de psikolojik açıdan olumsuz etkileyen maddelerin kullanılmasıdır. Bağımlı bireyler, kullandıkları maddelerden dolayı zarar gördüklerinin bilincinde olmalarına rağmen bu maddeleri kullanmaktan kolay kolay vazgeçemezler. Peki bağımlılığın hem bireye hem topluma ne gibi etkileri vardır?

Bağımlılık, bireyde hem fiziksel hem de psikolojik çok ağır tahribatlara yol açar. Bağımlı insanların bilinci susar, kullandıkları zararlı maddeler nedeniyle bir süre sonra çevreleriyle uyum yetenekleri azalır. Bağımlı insanlar, bir hücreye hapsedilen mahkûmlar gibi yalnızlaşırlar. Bu psikolojik sorunların yanı sıra bağımlılığın fiziksel sonuçları da bir o kadar ağırdır. Uyuşturucu, alkol, sigara gibi zararlı maddeleri kullanan kişilerin iç organları zarar gördüğünden bu insanların ölümle sonuçlanabilecek hastalıklara yakalanma riskleri çok yüksektir. Üstelik bağımlılığın ortaya koyduğu tahribatlardan sadece bağımlı olan kişinin kendisini etkilenmez. Bağımlı kişilerin kullandıkları zehirden, bu kişilerin başta ailesi olmak üzere yakın çevresi, tüm sevdikleri hatta üyesi olduğu toplum etkilenir. Toplumdaki suç oranlarında bağımlılığın etkisi hafife alınamayacak kadar büyüktür. Bu kadar ciddi sorunlara yol açan bir problemin üstesinden nasıl gelebiliriz? Tüm bu zararlı maddeleri insan iradesi karşısında nasıl mağlup edebiliriz? Öncelikle bu maddeleri kullanan kişilere psikolojik destek vermeli ve mümkünse bağımlı hâle gelmeden bu kişileri bu maddelerden uzaklaştırmalıyız. Suçlama, aşağılama, yargılama gibi tutumlar bağımlı bireyi içinde bulunduğu karanlık çukura daha çok gömecektir. Bağımlılıktan korunmak için eğitim kurumlarına, sağlık kuruluşlarına, devletin çeşitli birimlerine büyük roller düşmektedir. Eğitim kurumları bireyleri bağımlılık hususunda bilinçlendirmeli, sağlık kurumları bağımlı bireylere ve bu bireylerin ailelerine destek vermeli, devlet bağımlılığın önüne geçmek için çeşitli düzenlemeler yapmalıdır.

Unutmamalıyız ki bağımlılık sadece bireyin değil, toplumun da sorunudur. Bağımlı bireylerden oluşan toplumlar huzurlu ve mutlu olamaz. Çünkü birey karanlığa gömüldükçe toplum karanlığa gömülür, birey aydınlığa çıktıkça toplum aydınlığa çıkar. Sağlıklı bir nesil, sağlıklı bir toplum demektir.

ÖRNEK 2

KONU: En çok hangi mevsimi sevdiğinizi ve bu mevsimin sizde bıraktığı etkiyi yazınız.

YAZAR: GÖKSU YILDIRIM (7. sınıf öğrencisi / 2018)

MEVSİMİ YAŞA

Her mevsimin insanı büyüleyen, insanın içine huzur dolduran eşsiz güzellikleri vardır. Kış, her ne kadar soğuksa da içini ısıtır insanın lapa lapa yağan karı. Ağaçlar döker renkleriyle büyüleyen yapraklarını. Yaz gelir, güneş selamlar tüm güler yüzüyle. Rahmet yağar, insanın içine huzur veren hoşça bir rüzgâr eser ilkbahar aylarında.

Sonbahar geldi mi içime huzur verir yaprakların mükemmel renk cümbüşleri. Camdan baktığımda gördüğüm eşsiz renkler, içimde derin bir mutluluk uyandırır. En güzel his ise içine atladığımda kendimi bir bulutun üzerindeymişim gibi özgür hissettiren yaprakların yumuşaklığıdır. Hafif bir rüzgâr eser, biraz üşürüm o da en güzel üşümedir benim için. Saçıma ıslatır yağmur ama içimdeki tüm huzursuzluk yok olur gider o ıslaklıkla. Sonbahar bittiğinde belki yapraklar artık dökülmez, yağmur yağmaz, rüzgâr esmez ama bıraktığı hisler hiç bitmez.

Her mevsimin tadını çıkarın. Islandınız diye huzursuzlanmayın, üşüdüğünüzde içinizi doğanın benzersiz güzelliklerine bırakarak ısıtın. Mutlu olun. Tüm mevsimleri sevin çünkü mevsimlerin tüm güzelliği yaşayınca anlaşılır. Yaz bitince üzülmeyin, sonbahar gelecek. Bir mevsim bitti diye mutluluğunuz bitmesin. Aksine yeni bir mükemmelliyet başlıyor diye sevinin.

.

ÖRNEK 3

KONU : Enerji Tasarrufunun Önemi

YAZAR : GÖKSU YILDIRIM (Öğrenci/ 2019)

KÜÇÜK ANILAR, BÜYÜK DERSLER

Üniversiteyi yeni bitirmiştım, atanmayı bekliyordum. Mesleğim incilerin istirdiyelerin içinden çıkmasına yardımcı olan meslek, öğretmenlikti. Her meslekte öğreneceğin şeyler olur ve deneyimler yaşarsın. Öğretmenlikte bu daha farklıdır.

Yorgun halimle eve gelmiştim. Kız kardeşim Duru yine elindeki elektrik-su faturalarıyla karşılamıştı beni.

“Her ay olduğu gibi faturadaki rakamlar uçuyor! Bu hep böyle devam mı edecek?”

“Sadece bizimki değil, herkesinki böyle geliyordur. Sen takma kafana.” diyerek banyoya geçmiştim. Ellerimi yıkamaya başlamıştım.

Ellerimi yıkarken Duru tekrar söylenmeye başlanmıştı:

“Sormamda sakınca yoksa ellerinizi yıkarken kaç litre su kullanıyorsunuz? 4-5 ? Ne dersiniz?”

“Off... Bir şey olmaz.” diyerek banyodan çıkmıştım.

“Işığı kapatmadın!”

“Pijamamı giyip tekrar geleceğim. Dişlerimi fırçalayıp yatacağım. Tekrar geleceğim yerin ışığını kapatmaya gerek yok.”

Sabah güneşin ilk ışıklarıyla uyanmıştım. Tarihe baktığımda bir şey fark etmiştim. Tabii ya! Bugün, atanacağım yerin belli olduğu günün tarihiydi. Hemen atanacağım yeri öğrendim ama öğrendiğime pek de mutlu olmamıştım. Çalışacağım yer küçük bir köydeki okuldu. Mutlu olmamamın nedeni çalışacağım yerin bir köy okulu olması değildi. Çalışacağım yerin, kaldığım yere çok uzak olmasıydı. Çalışmak için o küçük köyde kalmak zorundaydım. Daha da kötüsü Duru’dan ayrılmam gerekecekti. Bu düşünce kalbimi parçalamıştı. Her şeye rağmen bana moral veren şey, orada yalnız olmayacağımı bilmem idi. Çünkü her gün öğrencilerim ile birlikte olacaktım.

O gün gelmişti. Artık çalışacağım yere -Güneş Köyü- gitme zamanım gelmişti. Eşyalarımı toplamış, Duru ile vedalaşmış ve yola çıkmıştım. Yaklaşık 4 saat süren yoldan sonra Güneş Köyü’ne ulaşmıştım. İlk adımlarımdaki yabancılığı köyün temiz ve şefkat dolu havası alıp götürmüştü. İçimde kelebekler uçuşuyordu. Köy halkı ile olan kısa tanışmamdan sonra köyün lojmanına gitmiştim. Eşyalarımı yerleştirip erkenden yatmıştım. Ertesi gün erkenden kalkıp okula gitmiştim. Ders saati gelip derse girdiğimde birbirinden sevimli öğrenciler beni

karşılamıştı. Bu beni hem çok mutlu etmiş hem de heyecanımı arttırmıştı. İlk dersi tanışarak geçirmiştik. Diğer derslerde de kısa sohbetlerden sonra ders işlemeye başlamıştık.

Her günüm öğrencilerim ile çok güzel geçiyordu. Fakat bir sorun vardı. Köyde her gün elektrikler ve sular kesiliyordu. Bu kesintiler günlük yaşamımızda birçok soruna yol açıyordu. Banyo yaparken veya dişlerimi fırçalarken suların kesilmesi, akşam bir işle meşgul iken elektriklerin gitmesi sorun oluyordu. Ben hayatımın sonuna kadar burada kalmayacaktım. Yani bu sorunlar belli bir süre sonra benim için olmayacaktı Peki burada temelli yaşayan insanlar... Bu sorun durmadan zihnimin içinde dolaşıyordu. Ertesi gün ilk ders saatimi öğrencilerim ile sohbet etmek için ayırdım.

“Bugün ilk ders biraz sohbet edeceğiz. Ama bu sefer ilk soruyu ben size soracağım. Çocuklar, sizce bu köyde elektrik ve suyun sürekli kesilmesi köy halkını nasıl etkiliyor?”

Parmak kaldıran öğrenciler arasından birini kaldırmıştım.

“Öğretmenim, aslında köy halkı buna çoktan alışmış ve bu durum köy halkını artık eskisi kadar etkilemiyor. Elektrik ve suyun sürekli kesileceğini bildiğimizden hazırlıklıyızdır. Her evde birkaç su bidonu, mum ya da gaz lambası bulunur. Zaten enerji kaynaklarının bir gün tükenebileceğinin bilincindeyiz. Köyümüzün adının “Güneş Köyü” olmasının sebebi de tükenmeyen tek enerji kaynağımızın güneş olmasıdır.”

O gün bir öğrencim bana unuttuğum bir şeyi hatırlatmıştı: Elimizdeki kaynaklar sınırsız değildir. Elbet bir gün tükenecektir ama o günün yarın olmaması için bugün tasarruf etmeliyiz.

Üç yıl sonra tayinim çıktı ve köyden ayrıldım. Artık tanıştığım bütün öğrenciler ile ilk konumuz enerji ve tasarruf oluyor. Çünkü enerji ve tasarrufun önemini ben geç yaşta fark ettim. Belki şimdiki nesil bunu erken yaşta fark ederse geleceğe yön verebilir...

KOMPOZİSYON KONULARI

1. Yapmış olduğunuz bir geziyi, kompozisyon kurallarına uyarak yazınız.
2. Zararlı alışkanların gençler üzerindeki etkileri hakkında kompozisyon yazınız.
3. Ülkemize yararlı bir insan olmak için neler yapmalıyız konulu kısa bir kompozisyon yazınız.
4. Bir günlük yaşantınızı duygularınızı da katarak anlatınız.
5. Gelecekle ilgili hedefleriniz ve bu hedeflerinize ulaşmak için neler yaptığınızı ya da yapmayı düşündüğünüzü anlatan bir kompozisyon yazınız.
6. Nasıl bir doğada ve sosyal çevrede yaşamak istediğinizi anlatan bir kompozisyon yazınız.
7. Çok sevdiğiniz birisini anlatan (fiziksel ve karakter özellikleri) kompozisyon yazınız.
8. Evinizi, duygularınızı da katarak anlatınız.
9. “Bütün mutluluklar çalışmaya ve cesarete bağlıdır.”özdeyişini açıklayan bir kompozisyon yazınız.
10. “Kitapsız hayat kör, sağır, dilsiz yaşamaktır.” özdeyişini anlatan bir kompozisyon yazınız.
11. “İyi arkadaş edinerek onlarla beraber olmalı; insanın arkadaşı iyi olursa kendi de iyi olur.” sözünü açıklayan bir hikâye yazınız.
12. Sevdiğiniz bir kimseye kompozisyon kurallarına uyarak mektup yazınız.
13. Tarihte örnek aldığınız bir karaktere mektup yazınız.
14. Elinizde sihirli bir güç olsaydı neleri değiştirmek isterdiniz? Kompozisyon kurallarına dikkat ederek yazınız.
15. “Eğer herkes bir başkası için bir şey yaparsa dünyada ihtiyaç içinde kimse kalmaz.” sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.
16. “Hayvanlar olmadan insanlar nedir ki? Eğer bütün hayvanlar kaybolup giderse insanoğlu büyük bir ruh yalnızlığı içinde ölecektir. Hayvanlara ne olduysa insanlara da aynısı olur.” sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.
17. “ Son ırmak kurduğunda, son ağaç yok olduğunda, son balık öldüğünde insanlar paranın yenmeyen bir şey olduğunu anlayacak.” sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.
18. İleride hangi mesleği yapmak istediğinizi duygularınızı da katarak yazınız.
19. Hayatınızda sizi çok üzen ya da çok mutlu eden bir olayı kompozisyon kurallarına uyarak yazınız.
20. En çok sevdiğiniz arkadaşınızı fiziksel ve karakter özellikleri ile anlatınız.
21. Arkadaşlarınızı seçerken nelere dikkat edersiniz? Kompozisyon kurallarına dikkat ederek yazınız.
22. Nelere sahip olmak isterdiniz? Kompozisyon kurallarına dikkat ederek yazınız.
23. Kompozisyon kurallarına dikkat ederek konusu dostluk ve vefa olan bir hikâye yazınız.
24. Beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönlerinizi anlatan bir kompozisyon yazınız.
25. “Hiç kimse başarı merdivenini elleri cebinde tırmanmamıştır.” sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.
26. “Hiç denememektense elinden gelenin en iyisini yapıp başarısız olmak iyidir.” sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.
27. Hayatınızdaki en mutlu günü anlatan bir kompozisyon yazınız.

28. "Haklı olmak ile nazik olmak arasında seçim yapmanız gerektiğinde, nazik olmayı seçin." sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.
29. Okurken çok keyif aldığınız, en sevdiğiniz kitabı tanıtan bir yazı yazınız.
30. "Yedi kere düş ama sekiz kere ayağa kalk." sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.
31. Okulda yaşadığınız güzel bir anınızı kompozisyon kurallarına uyarak yazınız.
32. Arkadaşlarınızla yapmış olduğunuz hayali bir yolculuğu anlatınız. (Farklı bir ülke olabilir.)
33. 25 yaşında olduğunuzu hayal ediniz. Hangi işi yaptığınızı ve nasıl bir yaşantınız olduğunu kompozisyon kurallarına uyarak anlatınız.
34. En çok sevdiğiniz yemeğin tarifini annenizden öğrendikten sonra kompozisyon kurallarına uyarak yazınız.